

1991 г.): [monohrafiya] / Volodymyr Fedorovych Cherkasov. – Kirovohrad: «Imeks-LTD», 2008. – 376 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛОКАРЄВА Юлія Валеріанівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри музично-теоретичних та інструментальних дисциплін Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LOKAREVA Yuliya Valerianivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Senior Lecturer of the Department of Music-Theoretic and Instrumental Disciplines, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional training of a future teacher of music art.

УДК 37(477) (092) (043.3)

МАТРОС ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА –

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
e-mail: matrosolj@mail.ru

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ЛУЧИЦЬКОГО ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В останні два десятиріччя спостерігається активізація персоналістського напрямку в історико-педагогічних дослідженнях. В них дається науково-обґрунтована оцінка педагогічної, освітньої діяльності та благодійно у сфері освіти окремих персоналій, визначається роль кожної поверненої в історію освіти особистості для становлення української педагогіки та соціальної роботи. Педагогічна персоналія, зазначає О. Сухомлинська, репрезентує доробок того чи іншого педагога як індивідуального творця, але передусім, як представника педагогічної думки певної історичної епохи. Відтак, вивчення ідей, поглядів, концепцій визначних культурно-освітніх діячів і педагогів минулого збагачує й урізноманітнює наші уявлення про історико-педагогічний процес, а отже сприяє його новому прочитанню, відкриває його нові грані, новий зміст, нові цінності досліджень.

Особистість І. Лучицького є досить багатогранною, тому що, крім педагогічної діяльності, він плідно займався у сфері розвитку освіти та культури у Києві та інших містах України. Неодноразово надавав благодійні внески на розвиток цієї справи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведений аналіз наукової літератури з теми дослідження свідчить, що у наш час деякі відомості про благодійну діяльність І. Лучицького у сфері освіти згадується лише частково в наукових

дослідженнях Л. Березівської, у контексті освітньо-виховної діяльності київських просвітницьких товариств та у дослідженні О. Новікової про педагогічну та просвітницьку діяльність вченого. Проте історіографічний аналіз наукової літератури свідчить про те, що досі немає цілісного дослідження стосовно благодійної діяльності І. Лучицького та впливу на розвиток соціальної роботи в Україні.

Мета статті – здійснити аналіз благодійної діяльності І. Лучицького як невід’ємної складової у розвитку соціальної роботи в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ще у 1857 р. був створений «Статут про громадське призіння», що регулював діяльність добродійних товариств, які створювалися приватними особами, а Київський навчальний округ, утворений у 1832 р., став регіоном, де розвивалася система добродійної підтримки сфери освіти на всіх її рівнях – від початкових шкіл до університетів [5, с. 286]. Добродійне товариство могло складатися з необмеженого числа учасників, які вносили певні кошти або ж допомагали товариству своєю діяльністю. Всі члени товариства поділялися на почесних, які надавали значні пожертви або послуги товариству, співвчителів – осіб, які щорічно вносили мінімальні для членства кошти, та дійсних членів, які безпосередньо відповідали за ведення певних напрямків діяльності товариства [5, с. 25].

Однією із соціальних груп, яка виявляла найбільшу добродійність у сфері освіти, були педагогічні працівники, учні, студенти. Добродійність у сфері освіти XIX – початку XX ст. була спрямована на усунення причин соціально незахищеності дітей та молоді та дедалі більше орієнтувалася не на щоденні потреби соціально незахищених груп дітей та молоді (одяг, взуття, книги, харчування), а на перспективні соціалізаційні цілі (стипендіальна підтримка; створення спеціальних навчальних закладів для дітей з особливими потребами) [5, с. 48–49].

Серед видатних педагогів, громадських діячів, які займалися благодійністю, варто вказати І. Лучицького, який читав публічні лекції, рецензував гімнастичні програми, активно сприяв благодійним організаціям Києва та інших міст – щодо допомоги незаможним студентам, сприяння єврейським учням, дітям робітників, сиротам, товариству облаштування жителів і поліпшення побуту робітничого класу в Києві й інших містах, підтримував рух жінок за право здобувати вищу освіту (у їхньому клопотанні стоїть і підпис Лариси Косач (Лесі Українки)). Також І. Лучицький став одним із організаторів Товариства письменності в Києві для освіти малозабезпеченого населення. Його членами були: брати Терещенки, князь Трубецької, професор В. Піскорський із дружиною, Марія Требинська та ін. Коли Росію охопив голод, І. Лучицький і В. Науменко, за безоплатної участі вітчизняних і закордонних діячів, видали «Киевский сборник в пользу пострадавших от неурожая» (1892 р.), кошти від продажу якого віддали голодуючим [3, с. 32].

У 1885 р. І. Лучицький та А. Козлов, будучи професорами університету Св. Володимира, звернулися до Попечителя Київського навчального округу з проханням дозволити їм під час Великого посту прочитати публічну лекцію. До прохання додавали програму про італійського філософа Джордано Бруно, а отримані кошти з лекцій хотіли розділити на три частини: одну – для нужденних студентів, другу – для слухачок Вищих жіночих курсів, третю – на пам'ятник як згадку про Джордано Бруно, проєктований особливим комітетом в Італії. Але лише 15 березня 1898 р. в актовій залі університету, з дозволу керівництва Київського університету Св. Володимира, І. Лучицький прочитав публічну лекцію для малозабезпечених студентів на тему «Джордано Бруно» [6, арк. 4].

Водночас у 90-х рр. XIX ст. вченому запропонувало Товариство взаємодопомоги євреям, що вчилися у м. Катеринославі, прочитати лекцію для товариства. Ідея виникла

тому, що в м. Катеринославі з'явився той контингент публіки, який цікавився загальними питаннями природознавства і суспільствознавства. А організація публічних лекцій сприяла розумовому розвитку членів товариства [7, арк. 1].

Професор І. Лучицький був членом багатьох товариств: з допомоги нужденним літераторам і вченим, уродженцям Південної Росії, колишніх вихованців Колегії Павла Галагана, Вільного Економічного товариства та надавав постійні членські внески.

Зокрема, 23 грудня 1884 р. І. Лучицького було обрано членом Товариства допомоги нужденним літераторам і вченим, про що його повідомили листом, у якому надіслали і статут товариства [265, арк. 1]. А через певний час (у 1900 р.) І. Лучицький обійняв посаду голови Правління Київського відділу Каси взаємодопомоги літераторам і вченим [8, арк. 1].

З 1895 до 1900 рр. І. Лучицький неодноразово отримував листи від Товариства взаємодопомоги студентам університету Св. Володимира із вдячністю за прочитані лекції, грошові внески, надходили й повідомлення про обрання у члени комісії. Так, 13 березня 1895 р. Київське товариство взаємодопомоги студентам університету Св. Володимира отримало 389 руб. 35 коп. як частину збору з вечора, влаштованого І. Лучицьким, з каси взаємодопомоги літераторів і вчених. Через кілька місяців, 5 листопада 1895 р., Товариство взаємодопомоги на своїх загальних зборах обрало вченого членом комісії [9, арк. 1–4].

У серпні 1896 р. голова Золотоніського Добродійного товариства запросив І. Лучицького стати членом цього товариства, що відкрилося з метою надавати допомогу бідним жителям міста Золотоноші і повіту та влаштовувати для них необхідні заклади [12, арк. 1].

Водночас, 16 вересня 1897 р. І. Лучицький надіслав до Золотоніської повітової земської управи заяву із проханням про дозвіл на відкриття суспільно-земського народного училища на хуторі Каврай (нині Чорнобаївського району, Черкаської області). І. Лучицький разом із своєю матір'ю, А. Лучицькою, придбали на хуторі Каврай землю у гр. Михайловської і одну десятину землі, яка знаходилася в центрі хутора, пожертвувавши її для земської школи. Всі витрати на будівництво школи вони взяли на себе. Також І. Лучицький просив стягувати з громади хутора Каврай лише 35 рублів замість 75 руб., оскільки утримання, що покривалося видачею коштів школі Земством у розмірі 40 рублів, взяв на себе сам учений [12, арк. 1,3].

1 грудня 1897 р. управа надіслала відповідь на цю заяву, у якій повідомляла, що «на запропоновані в тій заяві умови, XXXIII чергові Золотоніські Засновницькі Земські Збори на засіданні 22 вересня постановили задовольнити і виразити від імені Земських Зборів особливу вдячність за сприяння у розвитку народної освіти в Золотоніському повіті, у формі відкриття «Земської школи» [11, арк. 1].

У 1898 р. до І. Лучицького звернулося за допомогою Товариство імені Т. Г. Шевченка для допомоги нужденним уродженцям Південної Росії, які навчалися у вищих навчальних закладах. Товариство у зверненні зазначало: «До останнього часу управління надавало допомогу у вигляді внесків за право слухання лекцій, рідше – видачі коштів на навчальні посібники, і ще рідше – готівкою на життя молоді, тобто на їжу та квартиру. Молодь, яка навчається, має велику потребу у недорогих квартирах і дешевих їдальнях. Керівництво вирішило побудувати тимчасовий інтернат з їдальнею. Особливо для жінок, які навчаються в Медичному інституті, але для цього необхідні більші кошти ніж ті, що є на даний момент» [8, арк. 2].

Окрім того, вченому надіслали один екземпляр статуту Товариства і прохання допомогти у досягненні поставленої мети, вказавши, що допомога може бути як від закладів, так і від окремих осіб – одноразова або щорічна у формі членських внесків.

Довгий час І. Лучицький був членом Київського товариства грамотності, про що вказано у звіті цього Товариства за 1896 р. Так, є згадка, що саме у цьому році членом ради Товариства був І. Лучицький. Основними питаннями, якими займалися члени ради, були: розгляд і вирішення питання про видання народної газети; питання про заснування збору коштів при Товаристві грамотності; питання про заснування книжкових складів у м. Києві, в м. Обухові, м. Смілі Київської губернії; про заснування бібліотеки-читальні в м. Києві; про доповнення статуту статтею, яка б давала можливість Товариству купувати нерухому власність та інші питання.

З 1 січня 1896 р. до 1 січня 1897 р. відбулось 9 засідань Ради Товариства, І. Лучицький був присутній на 6 з них. Київським товариством грамотності була створена народна безкоштовна бібліотека-читальня з метою надати всім без винятку чителям міста Києва можливість користуватися книгами і періодичними виданнями на дому і в приміщенні бібліотеки. Саме на заснування бібліотеки-читальні Київським товариством було виділено 200 руб., з них 40 руб. надав І. Лучицький від прочитаної лекції. Також Товариство

займалося відправкою бібліотек у народні школи різних губерній. Було відправлено таку й І. Лучицькому в Золотоніський повіт Полтавської губернії [4, с. 7, 9, 12].

У січні 1902 р. І. Лучицького запрошувало до членства Київське Благодійне товариство, засноване для надання допомоги найбіднішому населенню м. Києва і частково Південно-західного Краю, яке перебувало під царською опікою і приєднане до установ імператриці Марії, яка утримує пансіонат для 36 бідних дівчат дворянського титулу; жіночу рукодільну школу на 70 осіб; чоловічу ремісничу школу на 60 осіб; будинок бідних для пристарілих різного прошарку населення; будинок бідних для пристарілих привілейованого стану; дешеві квартири для незаможних жінок, які отримують скромні пенсії; три недорогих їдальні, які за невелику плату видають обід; хлібопекарню; церкву для виконання всіх християнських обрядів малозабезпечених людей; бібліотеку; амбулаторію і лікарню для надання безкоштовної лікарської допомоги. Незалежно від цього, Товариство надає одночасну і частково постійну грошову допомогу зовсім бідним у нещасних випадках: на харчування, лікування, одяг, на поховання та в інших випадках. Така велика область допомоги бідним вимагала великих затрат з боку Товариства, тому воно намагалося залучити якомога більше осіб у ряди своїх членів, зокрема й Івана Васильовича. «Маємо повну упевненість, що Ви співчуваєте благодійній меті Товариства, побажаєте вступити у члени Товариства і тим же принесете велику допомогу. У випадку вступу в члени Товариства заповніть заяву, яка додається на звороті листа», – писали в листі від Товариства до І. Лучицького [10, арк. 3–4].

Водночас, із наукових праць Л. Березівської дізнаємося, що І. Лучицький, як викладач Київського університету Св. Володимира, брав активну участь у діяльності Київського товариства сприяння початковій освіті, що виникло у 1882 р. як Комісія народних читань. Комісія народних читань тривалий час працювала без свого статуту. Тільки в липні 1901 р. Міністерство внутрішніх справ дало згоду на затвердження статуту, згідно з яким комісія дістала назву «Київське товариство сприяння початковій освіті». Товариство ставило за мету сприяти початковій освіті в Києві та на його околицях. Для цього члени організації мали влаштовувати народні читання, народні читальні й бібліотеки, склади книг для народного читання. На кошти товариства і пожертвування було збудовано Народну аудиторію [1, с.117].

У 1904 р. Золотоніське земство, яке ще з 1882 р. взяло на себе клопіт з утримання та догляду могили Т. Шевченка, висловило ініціативу домогтися дозволу на встановлення пам'ятника Великому Кобзареві. На пропозицію деяких впливових представників української інтелігенції, які на той час входили до складу земства, постановили з нагоди 100-річчя у 1914 р., від дня народження Т. Шевченка посприяти в отриманні дозволу на спорудження пам'ятника. Місцем для спорудження пам'ятника було обрано м. Київ. Для здійснення поставленої мети було вибрано комісію із трьох осіб: В. Лукашевича, І. Лучицького та В. Науменка. Було вирішено звернутися до інших земств за підтримкою. У грудні цього ж року до Золотоніського земства приєдналося полтавське губернське земство. На початку 1905 р. Золотоніське земство отримало дозвіл на збір коштів, але дозвіл цей був обмежений лише межами Полтавської губернії. Тоді Золотоніське земство зробило повторну спробу отримати дозвіл на збір коштів по всій Росії, а коли це не вдалося, за справу взялося Полтавське губернське земство. У квітні 1906 р. Полтавське земство отримало відповідь, що міністр внутрішніх справ «...визнав можливим дозволити Полтавському губернському земству відкрити повсюдно в межах імперії підписку на спорудження в м. Києві пам'ятника малоросійському поету Т. Г. Шевченку» [2, с. 24–25]. А 29 вересня 1908 р. на ім'я І. Лучицького прийшов лист із запрошенням для участі в засіданні Комітету по спорудженню пам'ятника Т. Шевченку, яке мало відбутися у приміщенні міської управи 6 жовтня 1908 р. [13, арк. 1–2].

Ученому надсилали листи із запрошеннями прочитати публічні лекції у різних містах. Так, у 1899 р. до І. Лучицького звернувся комітет Полтавської громадської бібліотеки з проханням прочитати ряд лекцій, що організувалися в Полтаві для громадської бібліотеки «...для задоволення назрілої потреби в самоосвіті». У містах, де були університети, упродовж кількох років влаштовувалися систематичні курси з різних галузей знань, а у провінційних містах труднощі полягали у відсутності таких лекторів, які б з успіхом взяли на себе популяризацію знань. Тому комітет вважав за доцільне залучити столичних діячів для участі в запропонованих читаннях [14, арк. 1]. А 27 січня 1899 р. І. Лучицький прочитав публічну лекцію, чистий збір якої склав 209 рублів 70 копійок, ця сума надійшла для громадської бібліотеки. За це комітет виразив вдячність від імені усієї громадської бібліотеки [14, арк. 2].

У 1900 р., 13 вересня, Товариство взаємодопомоги студентам Київського

університету Св. Володимира із вдячністю прийняло пропозицію І. Лучицького прочитати для них публічну лекцію на тему: «О земельной реформе в Англии в XIX в.» [19, арк. 1], а 22 грудня І. Лучицький прочитав публічну лекцію.

У залі Благородних Зборів 18 та 19 січня І. Лучицький прочитав дві публічні лекції на тему: «Економічний устрій Франції в останній чверті XVIII ст.» для утриманців дитячих літніх колоній. Але варто зазначити і лекції на тему: «Виникнення і розвиток політичної Австралії», «Конституція і конституційний рух у Франції на початку XIX ст.» [15, арк. 8–9].

У березні 1905 р. звернувся до вченого і чернігівський земець В. Хижняков з приводу прочитання лекцій для Товариства допомоги учителям. У своєму зверненні В. Хижняков прохав І. Лучицького прочитати дві або три лекції, загалом для сільських жителів, тому темою лекції обрати що-небудь із місцевої історії, суспільної й економічної еволюції на Україні. Також просив І. Лучицького допомогти залучити до читання лекцій інших учених (Г. Афанасьева, М. Василенка, М. Трубецького та інших) [18, арк. 1].

У 1913 р., 28 лютого та 4 березня, І. Лучицький прочитав дві публічні лекції на тему: «Суспільний устрій Франції у XVIII ст.» у С.-Петербурзькому Товаристві народних університетів, Тенішевській аудиторії, відділенні суспільних наук у 1912/1913 навчальному році. Лекції мали таку програму: «Характерні риси соціального й економічного устрою Франції XVIII ст. Відмінність його від устрою інших європейських країн. Феодальний і сеньйоральний устрій Франції. Що збереглося в цьому устрої від середньовіччя». Початок лекції о восьмій годині вечора [15, арк. 1–2].

У 1914 р. помічник наглядача Київського акцизного управління В. П'ятов надіслав І. Лучицькому прохання вислати прочитану у Троїцькому народному домі лекцію «Как совершалась крестьянская реформа в Западной Европе и в чем сходство и различие ее с реформой 19 февраля». В. П'ятов просив дозволу в губернатора прочитати лекцію у м. Шполі, щоб 50 % чистого збору надійшло до каси Товариства взаємодопомоги, а інших 50 % надати бідним євреям м. Шполи [16, арк. 1].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, благодійна діяльність І. Лучицького полягала у побудові Народного дому, розширенні Народної аудиторії в Києві, читанні публічних лекцій для незаможних верств населення, також у увіковіченню видатних діячів, грошової допомоги товариствам, допомога бідним жителям у влаштуванні необхідних закладів та

ін. Багато працював і як гласний міської думи. Це людина, яка не покладаючи рук до кінця своїх днів працювала на благо своєї країни та дбала про її добробут, що стало невід'ємною складовою у розвитку соціальної роботи в Україні.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів означеної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як порівняльний аналіз благодійної діяльності І. Лучицького та інших вітчизняних і зарубіжних учених та їх вплив на подальший розвиток соціальної роботи тощо.

БІБЛЮГРАФІЯ

1. Березівська Л. Д. Освітньо-виховна діяльність київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – початок XX століття) / Л. Д. Березівська. – К.: Молодь, 1999. – 192 с.
2. Буды С. Памятник Т. Г. Шевченку / С. Буды // Украинская жизнь. – 1912. – № 3. – С. 24–37.
3. Новікова О. О. Втрачений світ / О. О. Новікова // Дзеркало тижня. – 2005. – № 30. – 38 с.
4. Отчет о деятельности Киевского общества грамотности за 1896 г. – Киев: Типография императорского университета Св. Владимира Н. Т. Корчака-Новицкого, 1897. – 45 с.
5. Сейко Н. А. Добročинність у сфері освіти (XIX – поч. XX ст.). Київський учбовий округ: монографія / Наталія Андріївна Сейко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – 448 с.
- Центральний державний історичний архів України, м. Київ
- Ф. 707. Управління Київського учбового округу. 1832–1919 рр.
6. Оп. 41. Спр. 9. Сведение о службе и научной деятельности кандидата историко-филологического факультета Киевского университета И. Лучицкого 1875 г., 127 арк. Інститут рукописів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського
- Ф. 66. Іван Васильович Лучицький
7. Спр. 263. Письмо И. Лучицкому с просьбой прочесть лекции в пользу общества взаимного вспомоществования учащим и учившим евреям г. Екатеринослава. 90-е гг. XIX в., 1 арк.
8. Спр. 322. И. В. Лучицкому. Об избрании членом обществ, участии в сборе средств и увековечении памятных дат. 23 декабря 1884–24 января 1918 гг., 8 арк.
9. Спр. 321. И. Лучицкому. Письмо с благодарностью за прочитанные лекции, денежные взносы, уведомление об избрании в члены комиссии вспомоществования студентам университета св. Владимира. 13 марта 1895–20 ноября 1900 г., 4 арк.
10. Спр. 319. Киевские общества грамотности, благотворительное и общество содействия начальному образованию И. Лучицкому об участии в работе обществ, о сборе средств, постройки «Народного дома» и расширении «Народной аудитории». Январь 1900 г.–21 мая 1909 г., 6 арк.

11. Спр. 295–299. Письма, сообщения И. Лучицкому от Золотоношской земской управы по поводу строительства на хуторе Каврайском земского народного училища, финансируемого Лучицким, и о финансовом состоянии училища деревни Троицкой. 10 июня 1887 г., 1 декабря 1897 г., 16 марта 1899 г., 24 октября–15 ноября 1900 г., 14 арк.

12. Спр. 309. Приглашение И. Лучицкому стать членом благотворительного общества. 11 августа 1896 г., 1 арк.

13. Спр. 242. Приглашение Лучицкому на участие в заседание комитета по сооружению памятника Т. Г. Шевченко и на собрание предвыборное. 29 сентября 1908 г., 2 арк.

14. Спр. 269. Письмо И. Лучицкому от комитета Полтавской общественной библиотеки с просьбой принять участие в чтении публичных лекций и благодарностью за участие. 26 февраля 1899 г., 2 арк.

15. Спр. 210. Программы публичных лекций читанных И. В. Лучицким 1900-ые гг. XIX в., 9 арк.

16. Спр. 212. И. Лучицкому. Просьба выслать текст публичной лекции о крестьянской реформе для прочтения с благотворительной целью в г. Шполе. 25 февраля 1914 г., 1 арк.

Ф. III. Комплексний фонд «Листування». Зібрання листів видатних діячів науки, культури і освіти XVII–XX ст.

17. Спр. 15265. И. Лучицкому. Письмо 19 мая 1900 г., 1 арк.

18. Спр. 8142. В. Хижняков И. Лучицкому. Письмо 28 марта 1905 г. из Чернигова в Киев, 1 арк.

19. Спр. 15725. Общество вспомоществования студентам императорского университета Св. Владимира к И. Лучицкому. Письмо 13 сентября 1900 г. из Киева, 1 арк.

BIBLIOGRAPHY

1. Berezivska L. D. Osvitne-vikhovna activity of Kievan elucidative societies (second half XIX is beginning of XX age) / L. D. Berezivska. it is K. : Young people, 1999. – 192 s.
2. Budy S. Pamyatnik T. G. Shevchenku / S. Budy of // of Ukrainskaya of zhizn'. – 1912. – № 3. – S. 24–37.
3. Novikova O. O. Vtracheniy the world / O. O. Novikova // Mirror of week. – 2005. – № 30. – 38 s.
4. Otchet oh deyatel'nosti of Kievskogo of obschestva gramotnosti for 1896 grammes. – Kiev: Tipografiya of imperatorskogo universiteta of Sv. Vladimira of N. T. Korchaka-novickogo, 1897. – 45 s.
5. Seyko N. A. Dobročinnist' in the field of education (XIX – poch. XX st.). Kievan educational district: monograph / Natalia Andrey Seyko. it is Zhytomyr: WAIT vid-vo the name of I. Franca, 2006. – 448 s. Central record historical office of Ukraine, m. Kyiv F. 707. Management of the Kievan educational district. 1832–1919
6. Op. 41. Spr. 9. Svedenie oh sluzhbe I nauchnoy of deyatel'nosti candidate of istoriko-filologicheskogo fakul'teta of Kievskogo of universiteta of I. Luchickogo 1875 grammes., 127 ark.

An institute of manuscripts of the National library of Ukraine is the name of V. I. Vernadskogo F. 66. Ivan Luchickiy

7. Spr. 263. Letter of I. Luchickomu s pros'boy prochest' lekciy in pol'zu obschestva vzaimnogo vspomoschestvovaniya uchashchim I uchivshim of evreyam gramme. Ekaterinoslava. 90th gg. XIX in., 1 ark.

8. Spr. 322. I. Luchickomu. At by the izbranii member of obschestv, uchastii in sbore sredstv I uvekovichenii of pamyatnykh DATS. 23 dekabrya 1884–24 yanvary 1918 gg., 8 ark.

9. Spr. 321. I. Luchickomu. Letter of s blagodarnost'yu after pročitannye lekciy, denezhnye vnosy, uvedomlenie at izbranii in chleny komissii to the vspomoschestvovaniya students of universiteta sv. Vladimir. 13 marta 1895–20 noyabrya 1900 grammes., 4 ark.

10. Spr. 319. Kievskie of obschestva gramotnosti, blagotvoritel'noe I obschestvo sodeystviya initial obrazovaniyu of I. Luchickomu at uchastii in rabote obschestv, oh sbore sredstv, postroyki «Folk at» home I rasshirenii of «Narodnoy of auditorii». Yanvar' 1900 grammes.–21 maya 1909 grammes., 6 ark.

11. Spr. 295-299. Letter, sobscheniya of I. Luchickomu here Zolotonoshskoy of zemskoy upravu on the occasion of stroitel'stva on khutore of Kavrayskom of zemskogo of folk school, finansiruemogo of Luchickim, I oh finansovom of sostoyanii school of derevni of Troickoy. 10 iyunya 1887 grammes., 1 dekabrya 1897 grammes., 16 marta 1899 grammes., 24 oktyabrya-15 noyabrya 1900 grammes., 14 ark.

12. Spr. 309. Priglasenie I. Luchickomu floor by the member of blagotvoritel'nogo obschestva. 11 avgusta 1896 grammes., 1 ark.

13. Spr. 242. Priglasenie Luchickomu on uchastie in zasedanie komiteta for sooruzheniyu pamyatnika of T. G. Shevchenko I on sobranie predvybornoe. 29 sentyabrya 1908 grammes., 2 ark.

14. Spr. 269. Letter of I. Luchickomu here komiteta of Poltavskoy of obschestvennoy biblioteki s

pros'boy prinyat' uchastie in chtenii publichnykh lekciy I blagodarnost'yu after uchastie. 26 fevralya 1899 grammes., 2 ark.

15. Spr. 210. Programmy of publichnykh lekciy chitamykh of I. V. Luchickim 1900-ye gg. XIX in., 9 ark.

16. Spr. 212. I. Luchickomu. A request is vyslat' text of publichnoy lekciy oh krest'yanskoy reforme for prochteniya s blagotvoritel'noy cel'yu in a gramme. Shpole. 25 fevralya 1914 grammes., 1 ark.

F.III. Complex fund of «Correspondence». Collection of letters of prominent figures of science, culture and formation of XVII–XX st.

17. Spr. 15265. I. Luchickomu. A letter of 19 maya is 1900 grammes., 1 ark.

18. Spr. 8142. V. Khizhnyakov I. Luchickomu. A letter of 28 marta is 1905 grammes. iz of Chernigova in Kiev, 1 ark.

19. Spr. 15725. Obschestvo to the vspomoschestvovaniya students of imperatorskogo universiteta of Sv. Vladimir of k I. Luchickomu. A letter of 13 sentyabrya is 1900 grammes. iz of Kiev, 1 ark.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАТРОС Ольга Олександрівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: вивчення педагогічного досвіду персоналії у кінці XIX – на початку XX століття, аналіз історико-педагогічного знання у кінці XIX – на початку XX століття.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MATROS Olha Oleksandrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: studying of teaching experience of individualities in the late XIX – early XX century, the analysis of historical and pedagogical knowledge in the late XIX – early XX century.

УДК 678. 98. 43.

НИЧ ОКСАНА БОГДАНІВНА –

кандидат педагогічних наук,

асистент кафедри іноземних мов

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

e-mail: oksana_nych@mail.ru

БАТЬКІВСЬКА ПРОСВІТА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Історіографія наукових досліджень з проблем сімейного виховання та батьківської просвіти в США свідчить про її довготривалий шлях, якому

притаманна певна поетапність, оскільки вона постійно інформувала батьків про їхні обов'язки, поширювала теоретичні знання у середовищі родин діаспоритів не лише із числа наших співвітчизників, а й корінного